

Słownik: zawsze pod ręką!

Słownik: zawsze pod ręką!

Paralaksa – bliskoludy

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Paralaksa – bliskoludy

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Nie ma na świecie osoby, która znałaby wszystkie słowa, pojęcia i terminy, ich znaczenie i sposób zapisu. Dlatego właśnie stworzono słowniki. Są one zbiorem wyrazów ułożonych według ustalonego porządku (zwykle alfabetycznego) i opracowanych zgodnie z określoną zasadą.

Słowniki są bardzo przydatne zarówno w życiu ucznia, jak i każdego dorosłego człowieka. Sięgamy po nie, gdy mamy wątpliwości co do poprawności pisowni danego wyrazu, jego odmiany, potrzebujemy objaśnienia znaczenia lub przykładu jego poprawnego użycia w wypowiedzi.

Najczęściej wykorzystywane są podczas pisania tekstów, wypracowań, wystąpień, ale chętnie sięgamy po nie także w życiu codziennym, na przykład rozwiązując krzyżówki.

Słowniki są także dostępne w internecie, jednak należy pamiętać, że ich papierowe odpowiedniki są dokładniejsze. Zawierają więcej informacji i są pieczołowicie opracowywane przed wydaniem. Warto więc z nich korzystać.

Polecenie 1

Wymień typy słowników, z których już korzystałeś lub korzystałaś.

Polecenie 2

Dokończ zdanie: „Muszę zajrzeć do słownika, gdy...” Zapisz je poniżej.

Polecenie 3

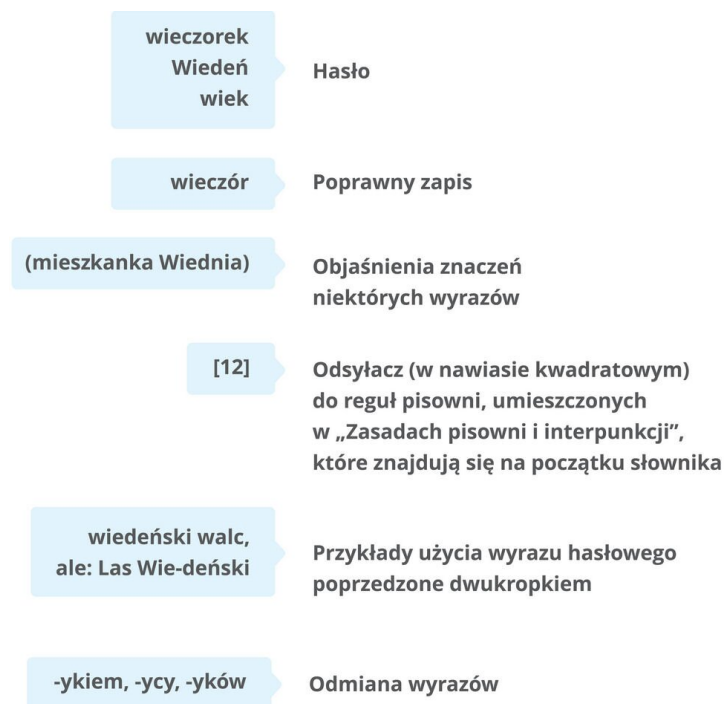
Odkryj „tajemnice” słownika ortograficznego, klikając punkty na ilustracji.

Słownik ortograficzny

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ważne!

Reguły pisowni, czyli zasady dotyczące prawidłowego zapisu wyrazów, od 1996 roku ustala **Rada Języka Polskiego**. Wszelkie zmiany wprowadzone przez tę instytucję ogłaszane są w przygotowywanych przez nią komunikatach i w pismach naukowych. Są także uwzględniane w kolejnych wydaniach słowników ortograficznych, dlatego warto korzystać z tych najnowszych.

Jak korzystać ze słownika

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 1

Podsumuj swoje wiadomości i odpowiedz na pytania:

- Z ilu części składa się słownik?
- W której części słownika znajdziesz zasady, pomocne w zrozumieniu, gdzie postawić kropkę, a gdzie przecinek?
- Jak ułożone są hasła w słowniku?
- Co znaczą kropki w środku wyrazów?
- Co wyjaśniają nawiasy okrągłe, a co kwadratowe?
- W jaki sposób sprawdzisz, czy poprawna jest forma rzeczownika „rower” w zdaniu „Nie ma rowera”? Który element w hasle słownikowym wskazuje na odmianę i różne formy wyrazów?

Ćwiczenie 2

Znajdź podane słowa w słowniku ortograficznym. Wpisz do tabeli wyrazy, które znajdują się przed podanym słowem i po nim. Przeanalizuj wynik i określ, co zdecydowało o kolejności wyrazów w słowniku.

Źródło: zpe.gov.pl, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Jaką prawidłowość dało się zauważyć przy wykonywaniu poprzednich ćwiczeń? Zastanów się i uzupełnij wniosek.

Wyrazy w słowniku ułożone są w porządku O miejscu decyduje różniącą je litera.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 5

Krzyś szukał w słowniku ortograficznym następujących wyrazów: „wrózek”, „zmiótt”, „strzegę”, „w podróży”, „okrutnej”, „łyżew”, „do łóżka”, ale żadnego z nich nie znalazł. Dlaczego? Podpowiedz Krzysiovi, jakich haseł powinien szukać.

podróż, łyżwa, łóżko, zmieść, strzec, okrutny

zmiótt	
okrutnej	
w podróży	
strzegę	
do łóżka	
łyżew	

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 4

Przyjrzyj się ilustracji i dowiedz się, jak korzystać ze słownika języka polskiego.

Słownik języka polskiego

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 6

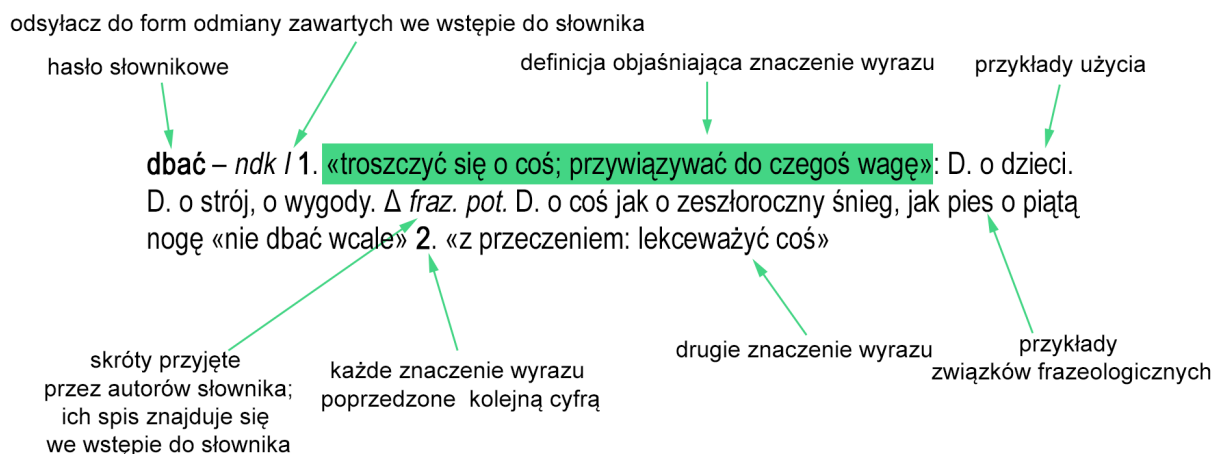
Określ, który element budowy słownika języka polskiego pomaga w szybkim znalezieniu wyrazu hasłowego.

Ćwiczenie 7

Odpowiedz na pytania:

- Jak sądzisz, do czego służy słownik języka polskiego?
- Jakie informacje znajdują się w słowniku języka polskiego?
- Czy są w nim stałe związki wyrazowe, powiedzenia, przysłowia? Podaj przykłady.
- Czym różni się od słownika ortograficznego?

BUDOWA HASŁA SŁOWNIKOWEGO SŁOWNIK JĘZYKA POLSKIEGO

[Źródło: Elżbieta Sobol, *Podręczny słownik języka polskiego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001, s. 125.]

Hasło ze słownika języka polskiego

Źródło: Learnetic SA, *Hasło ze słownika języka polskiego*, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 8

Wypisz z hasła „słońce” związki tego słowa z czasownikami, rzeczownikami i przymiotnikami.

Ćwiczenie 9

Wyszukaj w słowniku języka polskiego hasło „słownik”. Zapisz jego definicję własnymi słowami.

Ćwiczenie 10

Na podstawie hasła „słownik” wypisz informacje gramatyczne znajdujące się w opisie hasła. Skorzystaj z objaśnień skrótów znajdujących się w słowniku.

Ćwiczenie 11

Wypisz ze słownika wyrazy pokrewne do rzeczownika „słowo”.

Ćwiczenie 12

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.